

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Varga Tamás Zsolt Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt név (cím) felperesnek a dr. Somlai Péter Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt név (cím) I. rendű, név (cím) II. rendű, név (cím) III. rendű alperesek ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2008. június 4. napján meghozott 30.P/P.III.20.850/2006/69. számú ítélete ellen a felperes részéről 73. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek személyenként 187.500 (Száznyolcvanhétezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes testvére, K. D. (továbbiakban: örökhagyó) 2005. május 6. napján végintézkedés hátrahagyásával hunyt el. Leszármazó és házastárs hiányában törvényes örököse a felperes.

Az örökhagyó írásbeli magánvégrendeletét, megbízása alapján dr. S. Á. ügyvéd szerkesztette meg és foglalta írásba. Ebben az örökhagyó akként rendelkezett, hogy minden vagyonát egyenlő arányban az alperesek örököljék. A végrendeletet az örökhagyó 2005. május 4. napján kórházban, G. Kné és dr. S. Á. végrendeleti tanúk jelenlétében írta alá. Mivel a felperes a hagyatéki eljárásban az alperesek javára szóló végrendeletet nem ismerte el érvényesnek, a közjegyző az örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal a végrendelet alapján az alpereseknek adta át.

A felperes módosított keresetében vagylagosan két okra alapítva kérte az örökhagyó írásbeli magánvégrendelete érvénytelenségének megállapítását. Elsődleges érvénytelenségi okként arra hivatkozott, hogy a végrendeletkészkor az örökhagyó cselekvőképtelen volt. Másodlagosan az érvénytelenséget arra

hivatkozással kérte megállapítani, hogy a végrendekezés időpontjában az örökhagyó olvasásképtelen állapotban volt.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Védekezésük szerint a végrendelezkéskor az örökhagyó cselekvőképességgel és olvasás-képességgel is rendelkezett.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alpereseknek személyenként 360.000 forint perköltséget. Az ítélet indokolása szerint a bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdése és a 164. § (1) bekezdése alapján tájékoztatta a peres feleket, miszerint a perben a felperesnek kell bizonyítani, hogy az örökhagyó a végrendelezkéskor cselekvőképtelen és olvasásképtelen állapotban volt.

A Ptk. 17. § szerint gondnokság nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik. A belátási képességnek nem csak tartós, hanem átmeneti - azaz a jognyilatkozat tételekor - teljes hiánya is cselekvőképtelen állapot megállapításához vezethet. Az elsőfokú bíróság a perben kihallgatott tanúk vallomása, a kirendelt orvosszakértő aggálytalan véleménye alapján arra a következtetésre jutott, hogy a végrendelezkéskor örökhagyó cselekvőképtelensége és olvasási képességének hiánya nem bizonyított. Az érdektelen végrendeleti tanúk vallomásából megállapítható, hogy az örökhagyó szabad akaratából végrendelekezett, annak tartalmát maga alakította ki, szövegét aláírás előtt alaposan elolvasta. Az örökhagyó magatartásában olyan rendkívüli megnyilvánulást nem tapasztaltak, ami megfelelő szellemi képességeinek hiányára utalt volna. W.né N. É. tanú az utolsó időszakban ápolta az örökhagyót, az ő vallomása is megerősítette, hogy az örökhagyó jóval 2005. május 4. napját megelőzően az alperesek javára akart végrendelekezni, a végrendelekezés időpontjában pedig jó hangulatú, vidám, tiszta tudatú volt.

A perben kirendelt szakértő ellentmondásmentes, aggálytalan véleményéből kitűnően az örökhagyó ügyei önálló viteléhez szükséges belátási képességét nagymértékben csökkentő pszichés zavarban, szellemi hanyatlásban nem szenvedett. Pszichés állapota hullámzó jellegű volt, anyagcsere állapota, só-vízháztartás egyensúlyának felborulása, fertőzőes eredetű lázas állapota miatt létrejövő tudatzavar következtében belátási képessége időnként és átmenetileg hiányzott. Az orvosi dokumentáció szerint az örökhagyó 2005. május 4. napján - összhangban a környezetéből származó információkkal - nem volt zavart állapotban, tudata tiszta volt. Mindezek mellett adat arra vonatkozóan nem merült fel, ami olvasásképpességét kétségessé tette volna. A pszichés okból való, olvasásra képtelen állapotra vonatkozó felperesi hivatkozást az elsőfokú bíróság alaptalannak ítélte, figyelemmel arra, hogy a rendelkezésre álló orvosi iratokban erre utaló feljegyzés nem található, azt a végrendeleti tanúk sem támasztották alá. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság a keresetet mindkét megtámadási ok vonatkozásában elutasította. A grafológus szakértő kirendelésére irányuló indítvány teljesítését mellőzte, mert teljeskörű bizonyítás került lefolytatásra az örökhagyó

belátási képességének megítéléséhez. A 9/2006. (II.27.) IM rendelet grafológia szakterületet nem tartalmaz, ezért ilyen területen működő igazságügyi szakértő kirendelése sem lehetséges. A perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint a Pp. 82. § (2) bekezdése alapján rendelkezett. Az alpereseknek járó ügyvédi munkadíjat a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, továbbá a (6) bekezdés és 4/A. § (1) bekezdése alapján határozta meg, figyelemmel az alperesi képviselő által ténylegesen kifejtett ügyvédi tevékenységre. Figyelembe vette továbbá a per tárgyának magas értékét is.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést. Ebben kérte, hogy az ítélőtábla az elsőfokú ítélet a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján helyezze hatályon kívül. Álláspontja szerint az ítélet a perben kirendelt szakértő ellentmondásos kijelentéseket tartalmazó véleményén alapul, amelyből levont jogkövetkeztetések nyilvánvalóan tévesek. Sérelmezte továbbá, hogy az elsőfokú bíróság a felperes bizonyítási indítványának teljesítését mellőzte, holott további bizonyítás lefolytatása esetén a téves jogkövetkeztetések elkerülhetők lettek volna. A bíróság azonban nem adott lehetőséget arra, hogy a felperes a saját érdekében álló, a per eldöntéséhez szükséges tényeket a Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében bizonyíthassa.

A felperes már az elsőfokú eljárás során hivatkozott arra, hogy a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő véleménye számos tekintetben ellentmondásos állításokat tartalmaz, amelyeket a szakértő személyes meghallgatása során sem sikerült a szükséges mértékben, megnyugtató módon feloldani. Hivatkozott a BH 2007.192. számú eseti döntésben foglaltakra, mely szerint az egyik fél által beszerzett magánszakértői vélemény olyan szakmai álláspont, amely a bizonyítékok körében értékelendő. A felperes által felkért neves orvos magánszakértők merőben eltérő szakmai következtetésre jutottak, mint a perben kirendelt szakértő. Mindezeket az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta.

A fellebbezés indokolását kiegészítő előkészítő iratában utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság a kirendelő végzésben arra kérte az orvosszakértőt, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján tegyen eleget feladatának. Nyilvánvaló, hogy a bíróság a „rendelkezésre álló iratok” alatt a per során beszerzett és az örökhagyó egészségi állapotára, illetve kórházi kezelése alatt keletkezett iratokra, illetve a gyógykezelését végző orvosok vallomásában foglaltakra gondolt, ide nem értve a peres felek személyes nyilatkozatát, illetve egyéb személyektől származó vallomásokat. Ezzel szemben az orvosszakértő egyéb adatok címszó alatt egy az egyben ismertette az I. rendű alperesi nyilatkozatot G.K.né, W.né N. É. és dr. S. Á. tanúk vallomásait is. A megnevezett tanúk nem tekinthetők érdektelennek, az alperesi oldal irányába elfoglalt személyeknek minősíthetők. Mivel a szakértő nem csak a Pp. 177. § (1) bekezdésében írt különleges szakértelmet igénylő, hanem egyéb tényeket is figyelembe vett véleménye kialakításánál, ezáltal átvette a bíróság Pp. 206. § (1) bekezdésében írt feladatkörét, olyan bizonyítékokat mérlegelt és vetetett össze, amelyekre sem kompetenciája, sem hatásköre nem volt. A szakértő a bíróság és a felperes által feltett kérdésekre adott válasza röviden és sommásan megfogalmazott

megállapítás szintjén maradnak, amelyekből a különleges szakértelem nem tűnik ki. Ennek alátámasztására a felperes pontokba szedve részletezte a szakértő írásban előterjesztett és szóban kiegészített véleményével kapcsolatos konkrét kifogásait, sérelmezte továbbá, hogy a szakértő az általa felkért szakértők véleményét nem vont vonta kétségbe, de azokat nem is véleményezte.

A tárgyalási jegyzőkönyv hat oldalon tartalmazza a szakértő szóbeli nyilatkozatát, ami írásbeli véleményéhez képest új tényelőadásokat és megállapításokat tartalmazott. Erre figyelemmel a bíróságnak a felperes eljárási jogai megfelelő érvényesítéséhez lehetőséget kellett volna biztosítania arra, hogy a hangfelvételen rögzített tárgyalás anyagát írásba foglalva tanulmányozza és értékelje, arra nyilatkozatát tegye. A felperes külön részletezte a szakértő szóban előterjesztett véleményével kapcsolatos kifogásait, amelynek előterjesztésétől őt az elsőfokú bíróság jogellenesen megfosztotta. Mindezekre figyelemmel megítélése szerint a bíróságnak meg kellett volna állapítani, hogy a perben kirendelt orvosszakértő véleménye annak szóbeli kiegészítése ellenére olyan alapvető hiányosságokban szenved, ami miatt annak helyességéhez nyomatékos kétség fér, ezért a felperes indítványa alapján új szakértő kirendeléséről kellett volna gondoskodnia.

Hivatkozott továbbá arra is, hogy az orvosszakértő és az elsőfokú bíróság sem vette figyelembe a felperes által az egész elsőfokú eljárás során következetesen állított és bizonyított tényeket, amelyek azt igazolják, hogy az örökhagyó a végrendelet tartalmi elemeinek megalkotásában semmilyen módon nem vett részt és annak aláírásakor cselekvőképtelen volt. Ezek közül hivatkozott arra, hogy az örökhagyó a szigorú vallásossága folytán élete központi elemét jelentő tóratekercsét nem a legközelebbi hozzátartozójára hagyta, illetve azt a végrendeletében meg sem említette. A bankszámlákra vonatkozó adatok és a végrendelet ezzel kapcsolatos elemeit összevetve kitűnik, hogy a végrendeletet olyan személy készítette, aki nem ismerte pontosan az örökhagyó vagyonelemeit. Teljességgel kizárt továbbá, hogy az egyébként precíz üzletember örökhagyó végrendeletében olyan vagyontárgyat tüntessen fel, ami soha sem képezte a tulajdonát.

A grafológus szakértő kirendelésére vonatkozó indítvány mellőzése is megalapozatlan. A Pp. 177. § (2) bekezdése alapján, amennyiben szakértői névjegyzékben szereplő szakértőt nem lehet kirendelni, kivételesen más szakértői is alkalmazható. Az internet felhasználásával bárki meggyőződhet arról a köztudomású tényről, hogy az országban számos, a grafológia tudományában jártas személy van.

Az elsőfokú bíróság utolsó tárgyaláson hozott 69-III. számú végzése jogellenes, mert a bíróság alaptalanul és iratellenesen állapította meg, hogy a felperes a 66-II. számú végzés felhívása ellenére nem terjesztett elő bizonyítékot, illetve bizonyítási indítványt. A felperes a 2008. április 21. napján kelt iratában indítványozta a kirendelt orvosszakértő meghallgatását, amelyre az eljárásban sor is került.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték. Utaltak arra, hogy az elsőfokú bíróság széleskörű bizonyítást folytatott le. Az eljárás során gyakran fordult elő, hogy a felperes határidő engedélyezését kérte álláspontja kifejtésére és bizonyítási indítványai előterjesztésére, amely kérelmeknek a bíróság rendre helyt adott, ennek ellenére a felperes fellebbezésében azt kifogásolja, miszerint az elsőfokú bíróság nem adott helyt bizonyítási indítványának. Kiemelték továbbá, hogy az utolsó tárgyalási jegyzőkönyv tartalmából kitűnően a felperes határidő engedélyezését kérte további indítványa előterjesztésére, majd annak elutasítása után grafológus szakértő kirendelését kérte. A tárgyaláson a felperesnek két képviselője is volt, akik a szakértőnek kérdéseiket feltették, azonban egyikük sem indítványozta más igazságügyi orvosszakértő kirendelését. Ebből arra lehet következtetni, hogy a képviselőket a kihallgatott szakértő nyilatkozata meggyőzte. A bíróság a szakértő meghallgatása során lehetővé tette a korábban írásban előterjesztett észrevételek megismétlését, a szakértő négy oldalon rögzítve minden kérdést megválaszolt. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság megalapozottan tekintette a szakértő véleményét aggálytalannak.

Elfogadhatatlan a felperes álláspontja, mely szerint indítványa alapján a bíróságnak új szakértő kirendeléséről kellett volna gondoskodnia. A felperes a kirendelt szakértő idézését indítványozta, aki a tárgyaláson a részére feltett kérdésekre, minden részletre kiterjedően válaszolt, ezt követően a felperes másik orvosszakértő kirendelését nem indítványozta. Elfogadhatatlan továbbá a felperes érvelése, mely szerint a szakértő véleményének terjedelmes kiegészítésére tekintettel a bíróságnak határidőt kellett volna biztosítania az arra vonatkozó észrevételek előterjesztésére. Erre a felperes képviselői nem hivatkoztak, hanem csupán a további bizonyítási indítvány előterjesztésére kértek újabb határidőt.

A fellebbezés elbírálása szempontjából nem hagyható figyelmen kívül, hogy a felperes több okból, ellentmondásosan támadta a végrendeletet. Előadása szerint a végrendeletet nem az örökhagyó írta alá, de indítványozta annak vizsgálatát is, hogy az aláírás a szöveghez képest nem korábban került-e a végrendeletre. Az ezzel kapcsolatos szakértői bizonyítás igazolta, hogy a végrendeleten lévő aláírás az örökhagyótól származik, ami annak szövege rögzítését követően került az iratra. Mindezek mellett az elsőfokú bíróság a felperes azon indítványának is helyt adott, hogy az örökhagyó telefonlistájának beszerzésével vizsgálja a tanúk szavahihetőségét. A híváslista - a tanúk vallomásával egyezően - egyértelműen igazolta, hogy az örökhagyó saját telefonjáról hívta fel dr. S. Á. ügyvédet és a végrendeletkezés napján a kórházból ugyancsak ő telefonált és hívatta oda az ügyvédet és a másik végrendeleti tanút.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a megalapozott döntéshez szükséges bizonyítást lefolytatta, a bizonyítékok okszerű mérlegelésével a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntése és annak indokolása is megalapozott.

Lényeges eljárási szabálysértés az elsőfokú bíróság részéről nem állapítható meg, ezért a felperes hatályon kívül helyezésre irányuló kérelme alaptalan. Megalapozottan mellőzte az elsőfokú bíróság a 2008. június 4-i tárgyalás elhalasztását és további határidő engedélyezését a felperesnek bizonyítási indítványai előterjesztésére. A 2008. április 7. napján tartott tárgyaláson az elsőfokú bíróság mellőzés terhével hívta fel a feleket bizonyítási indítványuk előterjesztésére. E felhívásra a felperes csupán a perben kirendelt orvosszakértő tárgyaláson való meghallgatását kérte, amelynek a bíróság eleget tett. Helytállóan mellőzte továbbá az elsőfokú bíróság a felperes grafológus kirendelésére irányuló bizonyítási indítványának teljesítését. A felperes álláspontjával ellentétben az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok figyelembevételével helyesen minősítette a perben kirendelt orvosszakértő véleményét aggálytalannak, az ezzel kapcsolatos felperesi kifogások alaptalanok. A szakértő a bíróság kirendelő végzésének megfelelően a rendelkezésére bocsátott „iratok” tartalma - köztük a felek előadása, a tanúk vallomása - alapján nyilvánított véleményt. Téves a felperes érvelése mely szerint a szakértő a bíróság feladatkörét átvéve olyan bizonyítékokat mérlegelt és vetett össze, amelyre hatásköre nem volt. Ezzel kapcsolatban kiemeli az ítélet, hogy a perben a tanúk szerepe az, hogy az általuk közvetlenül tapasztalt tényekről beszámoljanak. Az orvosszakértő a felek előadását és a tanúk vallomását nem mérlegelte, hanem azokat az örökhagyó állapotára és megnyilvánulásaira vonatkozó ténybeli adatként vette figyelembe. A fellebbezésben a megjelölt tanúk elfogultságára vonatkozó hivatkozás alaptalan, a perben érdekeltységüket megalapozó tény nem merült fel.

Alaptalan a felperes hivatkozása az általa felkért szakértők véleményére, mert azok tartalma nem cáfolja, hanem megerősíti a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő véleményét. A cselekvőképesség megítélése elmeorvosi szakkérdés, ezáltal ahhoz dr. S. S. belgyógyász szakorvos csak szakterülete szempontjából szolgáltatott adatot. A Ptk. 17. § (1) bekezdése értelmében gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - tartósan, vagy a jognyilatkozata megtételekor átmenetileg - teljesen hiányzik. A felperes által felkért dr. Sz. Gy. igazságügyi elmeorvos szakértő - a felek perbeli nyilatkozata és a tanúk vallomásának ismerete nélkül -, kizárólag a rendelkezésre bocsátott orvosi dokumentáció alapján nyilvánított véleményt, ebben nem kategorikusan, hanem csupán nagy valószínűséggel állította, hogy az örökhagyó élete utolsó napjaiban a végrendelkezéshez szükséges belátási képessége időszakonként visszatérően, nagymértékben csökkent volt. Erre figyelemmel a szakértő maga sem minősítette az örökhagyót cselekvőképtelennek, véleménye tartalmából kitűnően állapota nagy valószínűséggel cselekvőképességét csupán korlátozta.

A kifejtettek alapján az ítélet, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperesek részére a másodfokú perköltség megfizetésére. Ez a képviselőjükkel felmerült, mérlegeléssel megállapított, 25 %-os áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíj.

Budapest, 2009. július 9.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

. Hegedűs Mária s.k.,
előadó bíró

Dr. Kertészné dr. Princzinger Márta s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül: